

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně Evy Šonkové a soudců Tomáše Kocourka a Lukáše Pišvejce v právní věci žalobkyně: **B. K.**, zastoupená Mgr. Denisou Šmídovou, advokátkou se sídlem Dominikánské nám. 187/5, Brno, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 16. 8. 2024, č. j. OAM-488/ZA-ZA11-ZA01-2024, o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 25. 10. 2024, č. j. 22 Az 21/2024-136,

t a k t o :

Rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 25. 10. 2024, č. j. 22 Az 21/2024-136, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení věci

[1] Žalovaný rozhodnutím ze dne 7. 3. 2023, č. j. OAM-977/ZA-ZA11-ZA14-2022 (dále „první rozhodnutí“), neudělil žalobkyni mezinárodní ochranu podle zákona č. 325/1999 Sb., o azylu (dále jen „zákon o azylu“). Příběh žalobkyně dle žalovaného nesvědčil o tom, že by jí v zemi původu hrozilo pronásledování ve smyslu § 12 zákona o azylu či vážná újma dle § 14a zákona o azylu. Žalobkyně proti tomuto rozhodnutí brojila žalobou podanou u Krajského soudu v Brně (dále „krajský soud“), který ji rozsudkem ze dne 15. 12. 2023, č. j. 22 Az 16/2023-177, zamítl.

[2] V záhlaví označeným rozhodnutím žalovaný opakovanou žádost žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany vyhodnotil podle § 10a odst. 1 písm. e) zákona o azylu jako nepřipustnou a řízení o ní podle § 25 písm. i) téhož zákona zastavil. Žalobkyně proti tomuto rozhodnutí brojila žalobou, na základě které jej krajský soud rozsudkem označeným v záhlaví zrušil a věc vrátil žalovanému k dalšímu řízení. Dospěl totiž k závěru, že zahájení

hormonální léčby za účelem tranzice (včetně negativních důsledků jejího přerušení) a nedostupnost pokračování léčby v Gruzii jsou bezpochyby novými skutečnostmi ve smyslu § 11a odst. 1 písm. a) zákona o azylu. Žalovaný tak měl opakovanou žádost žalobkyně věcně posoudit a vyhodnotit dopady přerušení léčby na zdraví žalobkyně a otázku, zda jsou transgender osoby diskriminovány v přístupu na trh práce, což může znamenat faktickou nedostupnost léčby. Je třeba zvážit, zda mohlo přerušení léčby znamenat pro žalobkyni zdravotní problém (a jak fatální) a zda případné ohrožení zdraví, resp. života žalobkyně lze přičítat státu. Vedle toho bylo namístě posoudit i připravované legislativní změny ve vztahu k LGBT+ komunitě v Gruzii.

II. Kasační stížnost a vyjádření žalobkyně

[3] Žalovaný (dále „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu (dále „napadený rozsudek“) kasační stížnost. Podle stěžovatele nejsou skutečnosti, pro které měl podle krajského soudu opakovanou žádost věcně projednat, azylově relevantní. Žalobkyně uvádí obdobné motivy odchodu z vlasti a neochoty se tam vrátit jako v průběhu řízení o první žádosti, tj. proces tranzice. Netvrdila, že by byla jako transgender osoba ze strany gruzínských státních orgánů pronásledována ani diskriminována, nebyla z tohoto důvodu nikdy zadržena či trestně stíhána. Žalobkyně neuvedla žádné skutečnosti, ze kterých by vyplývalo, že by takovému jednání měla být vystavena v případě návratu do země původu. Za důvod své neochoty navrátit se do Gruzie označila obavu z toho, že tam nemůže změnit své pohlaví. Stěžovatel považuje žádost za čistě účelovou, podanou s cílem legalizovat pobyt v ČR.

[4] Podle krajského soudu je kromě ekonomického problému nutno posoudit dopad přerušení léčby na zdraví žalobkyně, případně to, zda bude moci v léčbě pokračovat. To ale podle stěžovatele není otázkou azylového řízení. Pro případy, kdy jde o legalizaci pobytu nebo o ekonomické problémy, slouží instituty právní úpravy pobytu cizinců na území ČR. Zda bude případná léčba probíhat skrze zdravotní pojištění nebo na komerční bázi, také není azylově relevantní.

[5] Stěžovatel poukázal na to, že v předchozím rozsudku, kterým krajský soud přezkoumal rozhodnutí o první žádosti žalobkyně, krajský soud uvedl, že žalobkyně podstupuje hormonální léčbu za účelem změny pohlaví, a v nyní posuzovaném případě tak nejde o novou skutečnost. Trval na tom, že řádně vyhodnotil i otázku případné zásadní změny situace v zemi původu, ke které ovšem nedošlo, a postupoval tak v souladu s právním názorem NSS (rozsudek rozšířeného senátu ze dne 6. 3. 2012, č. j. 3 Azs 6/2011-96, č. 2642/2012 Sb. NSS).

[6] Žalobkyně ve vyjádření ke kasační stížnosti upozornila na to, že stěžovatel neuvedl žádné důvody přijatelnosti kasační stížnosti. Podle ní stěžovatel opakuje argumentaci ze svého rozhodnutí a vyjádření k žalobě. Stěžovatel také zmatečně formuloval petit a odůvodnění napadeného rozsudku dezinterpretuje.

[7] Žalobkyně také zopakovala skutkový stav v její věci. Krajský soud v prvním řízení konstatoval, že ohledně dopadů případného nuceného přerušení léčby nebyl shromážděn dostatek informací, protože žalobkyně se o léčbě ve své žádosti zmínila pouze obecně, neboť v té době nebylo dosud jisté, zda hormonální léčbu bude moci podstoupit. Stěžovatel

pokračování

v prvním řízení při ústním jednání uvedl, že dle jeho názoru došlo ve věci k natolik významné změně (s ohledem na zahájení hormonální léčby), že tento nový stav je změnou azylového příběhu odůvodňující přijatelnost opakované žádosti. Krajský soud v prvním rozsudku uvedl, že skutečnosti a argumenty ohledně dopadů přerušení léčby budou předmětem zkoumání případné nově podané opakované žádosti o mezinárodní ochranu. Žalobkyně také poukázala na nepříznivý vývoj v Gruzii s ohledem na práva LGBTI+ osob a jejich systémovou diskriminaci a ohradila se proti negativnímu tónu užitému stěžovatelem v jeho podáních.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[8] Kasační stížnost je přípustná a lze ji projednat.

[9] Jelikož jde o věc, v níž před krajským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce (§ 31 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále „s. ř. s.“)), zabýval se NSS nejprve otázkou, zda je kasační stížnost přijatelná ve smyslu § 104a s. ř. s. Jak již vyložil v rozsudku ze dne 31. 1. 2007, č. j. 2 Azs 21/2006-59, č. 1143/2007 Sb. NSS, kasační stížnost podaná žalovaným správním orgánem je přijatelná, jestliže dojde k zásadnímu pochybení krajského soudu při výkladu hmotného či procesního práva, případně pokud krajský soud nerespektuje ustálenou judikaturu. Přijatelnost bude konstatována bez ohledu na to, že by takovým pochybením krajský soud zásadně nemohl zasáhnout do hmotněprávního postavení stěžovatele.

[10] Napadený rozsudek je postaven na několika východiscích. Krajský soud vyšel v první řadě z toho, že sám stěžovatel v řízení o žalobě proti prvnímu rozhodnutí uvedl, že tvrzení ohledně zahájení hormonální léčby a její dostupnosti odůvodňuje podání nové (opakované) žádosti, kterou věcně posoudí. Podle krajského soudu je nepřipustné, aby stěžovatel za této situace (kdy se žalobkyně i vzdala přezkumu kasačním soudem) opakovanou žádost stěžovatelky vyhodnotil jako nepřipustnou. Krajský soud dále označil tvrzení ohledně zahájení tranziční léčby a nemožnosti pokračovat v léčbě v Gruzii za bezpochyby nové skutečnosti. Podstatné je podle něj to, jaký dopad na zdraví žalobkyně může mít přerušení léčby ale i to, zda s ohledem na reálný přístup na pracovní trh existuje možnost v léčbě v Gruzii pokračovat. Těmito otázkami se měl při posuzování žalobkyniny žádosti stěžovatel věcně zabývat.

[11] Podle § 10a odst. 1 písm. e) je žádost o udělení mezinárodní ochrany nepřipustná, podal-li cizinec opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany, kterou ministerstvo posoudilo jako nepřipustnou podle § 11a odst. 1. Ten stanoví, že „[p]odal-li cizinec opakovanou žádost o udělení mezinárodní ochrany, ministerstvo nejprve posoudí přípustnost opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany, a to, zda uvedl nebo se objevily nové skutečnosti nebo zjištění, které

a) nebyly bez vlastního zavinění cizince předmětem zkoumání důvodů pro udělení mezinárodní ochrany v předchozím pravomocně ukončeném řízení a

b) svědčí o tom, že by cizinec mohl být vystaven pronásledování z důvodu uvedených v § 12 nebo že mu hrozí vážná újma podle § 14a“.

[12] K opakovaným žádostem o mezinárodní ochranu se již NSS mnohokrát vyjadřoval. Odůvodnění rozhodnutí o opakované žádosti musí vždy obsahovat zdůvodněný závěr žalovaného, „1) že žadatel v opakované žádosti o udělení mezinárodní ochrany neuvádí žádné nové skutečnosti či zjištění relevantní z hlediska azylu nebo doplňkové ochrany, resp. 2) pokud takové skutečnosti či zjištění uvádí, pak pouze takové, které mohl uplatnit již v předchozí žádosti, a 3) že nedošlo k takové zásadní změně situace v zemi původu, která by mohla zakládat opodstatněnost nové žádosti o udělení mezinárodní ochrany“ (rozsudek č. j. 3 Azs 6/2011-96, bod 19, obdobně rozsudek NSS ze dne 3. 10. 2017, č. j. 9 Azs 185/2017-38, body 23 a 24).

[13] První část odůvodnění napadeného rozsudku je postavena na premise, že žalobou napadené rozhodnutí nemůže obstát proto, že stěžovatel vyslovil na ústním jednání při projednávání první žaloby svůj právní názor, že tvrzení ohledně zahájení hormonální léčby a její dostupnosti představují takové skutečnosti, které odůvodňují podání nové žádosti a věcné posouzení. To se pak promítlo i do odůvodnění rozsudku č. j. 22 Az 16/2023-177 (bod 55), kde krajský soud mj. konstatoval, že „svou argumentaci [...] žalobkyně může uplatnit v nové žádosti o mezinárodní ochranu, rozhodne-li se tak učinit.“

[14] V rozsudku č. j. 22 Az 16/2023-177 však krajský soud vyšel z toho, že „ústředním pojmem institutu doplňkové ochrany je výše definovaná vážná újma. V případě žalobkyně přichází v úvahu typová vážná újma vymezená v § 14a odst. 2 písm. d) zákona o azylu, tedy případ, kdy by vycestování cizince bylo v rozporu s mezinárodními závazky České republiky, a to ve vztahu žalobkyní tvrzené nedostupnosti hormonální léčby v zemi původu. [...] Soud si zároveň uvědomuje, že situace žalobkyně je specifická v tom, že v České republice podstupuje hormonální léčbu za účelem změny pohlaví. Cílem této léčby tedy primárně není zlepšení nepříznivého zdravotního stavu [...], ale obecné zlepšení kvality života žalobkyně tak, aby jej mohla žít v souladu se svou genderovou identitou. Podle soudu by tak případná nemožnost pokračovat v této léčbě mohla vyvolávat spíše aktivaci mezinárodních závazků na poli čl. 8 Úmluvy, neboť právě ten zahrnuje právo jednotlivce na sebeurčení, z něhož možnost definovat svou genderovou identitu je jednou z nejzákladnějších náležitostí.“ Za tohoto právního stavu bylo plausibilní dovozovat, že zahájení procesu tranzice, případně faktická nedostupnost léčby v zemi původu, mohou představovat nové skutečnosti či zjištění relevantní z hlediska azylu nebo doplňkové ochrany. Krajský soud se však v napadeném rozsudku nijak nevypořádal s tím, že s účinností od 1. 7. 2023 (tj. před podáním žádosti v nyní posuzované věci) zákonodárce přistoupil k odstranění písm. d) z taxativního výčtu kategorií vážné újmy v § 14a odst. 2 zákona o azylu. Za rozhodné právní úpravy by tak tvrzení, že cizinec by v zemi původu neměl přístup k léčbě, v kontextu mezinárodních závazků ČR (viz výše) skutečností relevantní ve smyslu § 14a být nemohlo.

[15] Krajský soud si ve zbylé části odůvodnění napadeného rozsudku vystačil s konstatováním, že tvrzení o zahájení tranziční léčby a nemožnost v ní pokračovat v Gruzii jsou bezpochyby novými skutečnostmi. To však postačí pouze k naplnění části hypotézy (či skutkové podstaty), která odpovídá § 11a písm. a) zákona o azylu. Aby ministerstvo mohlo

pokračování

opakovanou žádost vyhodnotit jako přípustnou podle § 10a odst. 1 písm. e) zákona o azylu, musí být naplněna také kumulativní podmínka zakotvená v § 11a písm. b) téhož zákona. Uvedené nové skutečnosti či zjištění musí být relevantní z hlediska doplňkové ochrany. Z těch důvodů, které napadený rozsudek uvádí (odpovídajících derogovanému ustanovení), však krajským soudem vyzdvihovaná tvrzení tomuto kritériu nemohou dostat.

[16] Tím, že krajský soud vystavěl podstatné důvody svého rozhodnutí na zmíněných argumentech, dopustil se zásadního pochybení při výkladu hmotného práva, které zakládá přijatelnost kasační stížnosti ve smyslu výše citované judikatury NSS.

[17] Těžiště argumentace krajského soudu se týká tvrzení ohledně probíhající tranzice a nedostupnosti léčby v zemi původu. Krajský soud ovšem nijak nerozvedl, proč by měly tyto nové skutečnosti tvrzené žalobkyní svědčit o tom, že by mohla být vystavena pronásledování z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu. S výjimkou argumentace materiálně odpovídající § 14a odst. 2 písm. d) téhož zákona (který však v době, kdy rozhodoval, součástí právní úpravy již nebyl) neobjasnil ani to, proč by žalobkyni měla hrozit vážná újma podle účinného znění § 14a zákona o azylu. Krajský soud nevysvětlil, proč by snad přerušení, resp. nedostupnost léčby měly představovat mučení nebo nelidské či ponižující zacházení nebo trestání ve smyslu § 14a odst. 2 písm. b) zákona o azylu (k tomu ale srov. rozsudek NSS ze dne 21. 1. 2022, č. j. 5 Azs 70/2020-103, č. 4326/2022 Sb. NSS, body 48 a 49).

[18] Z výše uvedených skutečností je zřejmé, že byl naplněn kasační důvod podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

[19] Vzhledem k tomu, že NSS dospěl k závěru o důvodnosti kasační stížnosti žalovaného podle § 110 odst. 1, věty první s. ř. s., napadený rozsudek zrušil. Krajský soud tak o žalobě žalobkyně rozhodne znovu v intencích závazného právního názoru NSS vysloveného v tomto rozsudku (§ 110 odst. 4 s. ř. s.), zejména posoudí zákonnost napadeného rozhodnutí z pohledu žalobních námitek v intencích § 11a odst. 1 zákona o azylu.

[20] O náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. června 2025

Eva Šonková
předsedkyně senátu